

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ/ Γ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 01-11-2025

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Πλάτωνος Πρωταγόρας (322a-323a)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶντων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠύρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής —πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἥς μέρος πολεμική— ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· "Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;" "Ἐπὶ πάντας," ἔφη ὁ Ζεὺς, "καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως."

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να γράψετε δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με τις αντίστοιχες φράσεις του κειμένου: (μονάδες 6)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος πήρε μέρος στη θεϊκὴ φύση πρώτα – πρώτα	α. απέκτησε υπεράνθρωπες δυνάμεις β. προσπαθοῦσε να στήνει βωμούς και αγάλματα θεῶν γ. προσευχόταν στους θεοὺς, ὥστε να τον απαλλάξουν ἀπὸ τα προβλήματά του
2. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι εφοδιάστηκαν με τα ἀπαραίτητα μέσα, αρχικά	α. κατοικοῦσαν διασκορπισμένοι μέσα σε πόλεις β. κατοικοῦσαν συναθροισμένοι, βοηθώντας ο ἕνας τον ἄλλον γ. κατοικοῦσαν διασκορπισμένοι, χωρίς να υπάρχουν πόλεις

3. Ο Δίας έστειλε στους ανθρώπους το σεβασμό και τη δικαιοσύνη	α. επειδή φοβήθηκε μήπως χαθεί εντελώς το γένος από την αδικία και την αλληλοκαταστροφή β. επειδή ενδόμυχα ήθελε να εκδικηθεί τους ανθρώπους γ. επειδή ζήλευε τον Προμηθέα ο οποίος χάρισε στους ανθρώπους τη φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις
--	--

β. «ἥς», «ταύτας»: Σε ποια λέξη / λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται καθεμιά από τις παραπάνω αντωνυμίες; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Να προσδιορίσετε **το περιεχόμενο** των όρων **αἰδῶς** και **δίκη** και να παρουσιάσετε τη **σχέση** που έχουν τα δώρα του Δία με την πολιτική τέχνη.

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων ΙΧ, 52

Ο Πρωταγόρας ο Αβδηρίτης... έγραψε και ένα σύγγραμμα με τίτλο «Περί Θεών» στο οποίο έλεγε: «Για τους θεούς δεν μπορώ να γνωρίζω, ούτε αν υπάρχουν ούτε αν δεν υπάρχουν, ούτε ποια είναι η μορφή τους. Διότι πολλά εμποδίζουν τη γνώση: και η ασάφεια του θέματος και η συντομία της ανθρώπινης ζωής».

Να σχολιάσετε τη στάση του Πρωταγόρα απέναντι στη θεότητα, όπως αυτή διατυπώνεται στο παραπάνω κείμενο από το Διογένη Λαέρτιο. Πώς συνδέεται αυτή η στάση με τον τρόπο που χρησιμοποιείται η μορφή του Δία στο πλατωνικό απόσπασμα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας σχετικά χωρία.

Μονάδες 10

B3. «ἄγω»: Να δημιουργήσετε σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις **προς, προ, εις, διά, συν** και να συμπληρώσετε με αυτά τις προτάσεις που ακολουθούν:

1. Συνέλαβαν και το δράστη στο αστυνομικό τμήμα.
2. Τέτοιες συμφωνίες τις σχέσεις μεταξύ των κρατών.
3. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης νέα ήθη στη χώρα μας.
4. Οι μοναχοί στο Άγιο Όρος λιτό βίο .
5. Από πού το αυτό;

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη **«Σωστό»**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **«Λάθος»**, αν είναι λανθασμένη.

1. Ο Πλάτωνας δε συμμετείχε στα κοινά της Αθήνας, διότι είχε άσχημες εμπειρίες από την ανάμειξη των μελών της οικογένειάς του στην υπόθεση των Τριάκοντα.

2. Πολλοί κατήγοροι του Σωκράτη θεωρούσαν «διαφθορά» τη γοητεία που ασκούσε ο φιλόσοφος στους νέους.
3. Στο τέλος των πλατωνικών διαλόγων το συμπέρασμα δίνεται με συγκεκριμένο και σαφή τρόπο.
4. Ο Σωκράτης χρησιμοποίησε την παραγωγική μέθοδο για την εξαγωγή καθολικών ορισμών.
5. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε και από το Λύκωνα, πλούσιο βυρσοδέψη και γνωστό πολιτικό.

Μονάδες 10**ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Έλένης ἐγκώμιον 16-18**

Ο Ισοκράτης ἔγραψε το "Ελένης Εγκώμιο" περίπου το 390 π.Χ. Πρόκειται για ένα από τα πρώιμα έργα του, το οποίο γράφτηκε ως απάντηση σε ένα παρόμοιο κείμενο του ρήτορα Γοργία. Σε αυτό, ο Ισοκράτης επιχειρεί να επαινέσει την Ελένη της Τροίας, υπερασπιζόμενος την ομορφιά της και την επιρροή της.

Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν **τοῦ λόγου** ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους αὐτῆς. Πλείστων γὰρ ἡμιθέων ὑπὸ Διὸς γεννηθέντων μόνης ταύτης γυναικὸς πατὴρ ἤξιωσε **κληθῆναι**. Σπουδάσας δὲ **μάλιστα** περὶ τε τὸν ἐξ Ἀλκμήνης καὶ τοὺς ἐκ Λήδας, τοσοῦτῳ μᾶλλον Ἑλένην Ἡρακλέους προὔτιμῃσεν ὥστε τῷ μὲν ἰσχὺν δέδωκεν ἢ βίᾳ τῶν ἄλλων κρατεῖν δύνανται, τῇ δὲ κάλλος ἀπένειμεν ὃ καὶ τῆς ῥώμης αὐτῆς ἄρχειν πέφυκεν. Εἰδὼς δὲ τὰς ἐπιφανείας καὶ τὰς λαμπρότητας οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀγώνων γιγνομένης, βουλόμενος αὐτῶν μὴ μόνον τὰ σώματ' εἰς θεοὺς ἀναγαγεῖν ἀλλὰ καὶ τὰς δόξας ἀειμνήστους καταλιπεῖν, τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ **φιλοκίνδυνον** τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν. Καὶ πρῶτον μὲν Θησεὺς, ὁ λεγόμενος μὲν Αἰγέως γενομένος δ' ἐκ Ποσειδῶνος, **ιδὼν** αὐτὴν τοσοῦτον ἠττήθη τοῦ κάλλους, ὥσθ' ὑπαρχούσης αὐτῷ καὶ πατρίδος μεγίστης καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης ἡγησάμενος οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς ἄνευ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειότητος, βίᾳ λαβὼν αὐτὴν **εἰς Ἄφιδναν** τῆς Ἀττικῆς κατέθετο.

Λεξιλόγιο

σπουδάζω: φροντίζω

τὸν ἐξ Ἀλκμήνης καὶ τοὺς ἐκ Λήδας: τὸν γιο τῆς Ἀλκμήνης καὶ τὰ παιδιά τῆς Λήδας

ἀπονέμω: χαρίζω, προσφέρω

πέφυκεν: ἐκ φύσεως (μπορεῖ) νὰ

περίβλεπτος: αξιοθαύμαστος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου ... περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν».

Μονάδες 20

Γ2. Ο Ισοκράτης αντιπαραβάλλει τον Ηρακλή, το πρότυπο της σωματικής δύναμης και της βίας, με την Ελένη, το πρότυπο της φυσικής ομορφιάς. Με ποιον τρόπο εξηγεί ο ρήτορας την ανωτερότητα της ομορφιάς έναντι της δύναμης, χρησιμοποιώντας ως παραδείγματα τον Ηρακλή αλλά και τον Θησέα;

Μονάδες 10

Γ3.α. *Εἰδὼς δὲ τὰς ἐπιφανείας καὶ τὰς λαμπρότητας οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀγώνων γιγνομένης, βουλόμενος αὐτῶν μὴ μόνον τὰ σώματ' εἰς θεοὺς ἀναγαγεῖν ἀλλὰ καὶ τὰς δόξας ἀειμνήστους καταλιπεῖν, τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν*: να εντοπίσετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά του αποσπάσματος και να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

δέδωκεν: το β' ενικό της οριστικής του ενεστώτα Ε.Φ.

εἰδὼς: το γ' πληθυντικό οριστικής του ίδιου χρόνου

γιγνομένης: το γ' ενικό οριστικής του αορίστου β'

ἐποίησεν: το β' πληθυντικό της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή

λαβὼν: το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή

κατέθετο: το β' ενικό της προστακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τοῦ λόγου: είναι στο

κληθῆναι: είναι στο

μάλιστα: είναι στο

φιλοκίνδυνον: είναι στο

ιδὼν: είναι στο

εἰς Ἄφιδναν: είναι στο (μονάδες 6)

β. «Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους αὐτῆς»: να μεταφέρετε το απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από τη φράση «Ἰσοκράτης ἔλεγεν ὅτι». (μονάδες 4)

Μονάδες 10